

Näs kungaborg.

söderut på ön, har teosoferna sedan dess dels ett refektorium, där gäster mottagas, och föreläsningar hållas, dels ett tempel i grekisk stil, dit en del av den rent praktiska verksamheten är förlagd. För resenärer till ön hägrar det vita templet som en överklighet, en sällsam dröm, nära intill de små, röda lantliga stugorna i Stigby.

NÄS' KUNGABORG

Redan tidigt, i den isländska sagan Rimbegla, omnämnes Visingsö och framför allt borgen där, vilken säges vara den starkaste i hela riket och att konungarna där förvarade sina dyrbarheter. Detta måste tydligen gälla just Näs konungaborg och ej den tidigare kungsgården, husbyn, som varit belägen nära den plats, där Brahekyrkan nu ligger. Vad som kvarstår av ruinen vid Näs är bland annat ett kupolvalv, som haft sin plats alldeles under konungens enskilda rum och med ingång därifrån endast genom en lucka i golvet. Här ha således rikets klenoder förvarats. Den person, som i våra dagar beträder kupolvalvet, i vilket en inbrytning gjorts från ena sidan, kan gott bestå sig en historisk rysning, ty han befinner sig i själva mittpunkten för det medeltida Sveriges kraftcentrum: den andliga överhögheten, kungamakten, skattkammaren med dess riksregalier. I ett fragment till en ny del av Folkungaträdet, som aldrig fullbordats, men avhandlar Magnus Ladulås söner och deras onda öden, låter Heidenstam hertigarna Erik och Valdemar besöka sin broder konung Birger på Näs slott. De båda bröderna råka därvid ut för ett möte med en skön och gåtfull ung kvinna, som försvinner genom en lucka i golvet av det rum, där hertigarna just befinna sig och som aldrig kan återfin-

Visingsö Kommun
 Wiktor Augustson

nas, trots ihärdigt sökande. Det låter som ett varsel om Håtuna och Nyköpingshus. Borgen på Visingsö säges av fackmän ha liknat det sistnämnda fästet ganska mycket. Kanske det första uppslaget till denna skildring härstammar just från Rimbegla och konungens på Visingsö välvda skattkammare.

KOMMINISTERGÅRDEN

I gamla komministergården, namnet officiellt Kumlaby trädgård, är numera öns vandrarhem inrett, där resenärer kunna få plats i härberget. Om sommaren är här vanligen ett rörligt liv och de olika världsspråken, engelska, franska, tyska blandas här i all sämja. Men även danska, norska och finska gäster äro ej ovanliga. Den gamla byggnaden med sin allé av vackra, ålderdomliga träd bildar ett vackert inslag i Kumlaby, och den får ökad betydelse genom närheten till kyrkan. Här blomma gamla klosterliljor i den förvildade trädgården, som kanske en gång varit ett klostrets örtagård. Den flora, som trots hårda år överlevat, kan tyda på något sådant. En sommar, då öns komminister ännu bodde här, gästade skalden och akademisekreteraren C. D. av Wirsén gården och bodde en tid som gäst i södra gavelrummet. Det säges att han här skrivit några av sina dikter. Gammal och ny tid mötas således även här på den minnesrika ön.

Gammal och ny tid i Komministergården.